

Tarján, 47,59251, 18,49276

„Tarján a Gerecse hegycsoportban fekvő nagyközség, már a rómaiak korában megült hely; határában ugyanis elég sűrűn kerülnek felszínre római épületek alapfalai és egyéb leletek, közelében pedig a hajdani római útnak maradványai láthatók. Első okleveles említése 1326-ban történik, amikor terra Taryan alakban, a Pál mester birtoka. Tarján is a törökök pusztításainak lett az áldozata és akkor pusztulhatott el az a váracs is, mely a közeli Somlyó-hegyen állott, és melynek alapfalai még a közelmúltban láthatók voltak. Később a tatai uradalommal együtt, ez is az Esterházyak kezébe kerülve, németeket telepítettek ide. Lakosai a múlt század elején jól jövedelmező és jóhírű tehenészetet folytattak. Most nagyobb birtokosa nincsen. Van hitelszövetkezete és temetkezési egyesülete. A községben fennálló két templom közül a róm. kath. templom 1779–83 között épült, a református pedig 1785-ben. A községhez tartozik Esterházy tanya is. Tarján házainak száma 365, nagyobbára németajkú lakosaié 1980. Vallásuk róm. kath. és ref., de az előbbiek vannak közöttük többségben. Postája helyben van, távírója és legközelebbi vasúti állomása pedig Felsőgalla.”

(Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai; Komárom vármegye községei. Írta: Vende Aladár; 1907)

2014-ben egy amatőr csillagász mesélt nekem először egy nagy távcsöves találkozóról, ahol az észlelőréte tele van távcsövekkel, és csak a vörös észlelőlámpák, mint zsarátnok, biztosítják a világitást. Egy tábor, amit nem szabad kihagyni, ha érdekel az égbolt, a csillagok, a csillagászat.

Előtte nem sokat tudtam a tábor helyszínéről, Tarjáról. Ha valaki egykor megkérdezi, hogy pontosan merre is fekszik, gondolkodom kellett volna. Egy biztos, 2014 előtt nem jártam arra.

Azóta már sokszor került meg Földünk a Napot, és Tarján ma már nekem is egyet jelent az év nagy távcsöves találkozójaival. Ez az a hely és időszak, amikor a sok hozám hasonló, a kívülálló számára kicsit különöncnek tűnő amatőr csillagász három nap és három éjjel csak a hobbijának hódolhat itt a Gerecse hegycsoportjában.

A tavalyi táborra, amely július 25–28. között zajlott, immár rutinosan készültem. Még az év elején szabadságot intéztem a nyár két napjára, amit, ahogy a rendezvény

időpontja nyilvánossá vált, pontosítottam is a munkatársak számára. Aztán jött a csomagolás: a szokásos személyes és amatőr csillagászával kapcsolatos dolgok mellett állandó észlelőtársam, az észlelőkutyám személyes dolgai (kb. fél tucat kedvenc labdái közül) is bekerültek az autóbába.

A tábor az észlelés mellett néhányunknak nemcsak pihenést, hanem munkát is jelent. A Polaris néhány tagja általában már a tábor nyitását megelőző nap leköltözik a találkozónak helyet adó német nemzetiségi táborba, hogy mire a táborlakók másnap megérkeznek, minden készen várja őket. Ehhez természetesen majd' a fél Polaris leköltöztettük, hogy se az érdeklődő látogatók, se a keményen dolgozó önkénteseink ne szenvedjenek semmiben sem hiányt.

A recepció így egyfajta mini-Polaris-recepcióként működött, ahol a tábori regisztráció kívül lehetett tagságot intézni, kiadványokat, könyveket, egyesületi pólót vásárolni, vagy csak üldögdélni és beszélgetni rég nem látott barátokkal egy forró kávé vagy hideg üdítő mellett.

Sokat változott a tarjáni tábor első látogatásom óta. Egyes területei nevet kaptak, így mindenki pontosan tudhatja, mi hol található. Találkozhatunk a Szentmártoni Béla vagy a Konkoly Thege Miklós észlelőretn a szokásos okulásra, de ha egy kávéra vagyunk, az Űrutasellátó egysége

a megfelelő hely. A szerencsések az Őtház észlelőréte valamelyik házában is megszállhatnak, így csak ki kell lépniük a távcsövek mellé, hogy máris a csillagokkal borított ég alatt találják magukat. A recepciótól a gépjárművel érkezők a Hadak útján juthatnak el az Intergalaktikus réthez.

A kényelmesebb és higiénikusabb táborozást a szaniterkonténer, a régóta problémát jelentő szemét elhelyezésére pedig az önkormányzattól megvásárolható gyűjtőzsákok alkalmasak, melyek árában a szemét elszállítás is benne van.

„A sok jó ember kis helyen is elfér” tétel itt is igaz, a tábor jó hangulatban zajlott. Persze ahol sok ember van együtt, ott azért elkerülhetetlen a kisebb-nagyobb súrlódás. Itt is akadt olyan, aki szemünkre hányta az árak emelkedését, vagy a szemeteszsák elvileg kötelező használatát. Néhányan a kapott szobával nem voltak megelégedve, mondván, nekik egy másik házban volt foglalásuk, de alapjában véve zökkenőmentesen zajlott le a találkozó.

Az így megváltozott tábor azonban nem a fentiek emiatt volt emlékezetes. Ötven évvel ezelőtt lépett először ember a Holdra, természetesen megemlékeztünk az Apollo-11 útjáról és utasairól. Ötven éve Jósavafón tartották az első igazi amatőr csillagász táborát, a Magyar Csillagászati Egyesület 30 évvel ezelőtt alakult újjá, a Nemzetközi

A 2019-es csoportkép (fotó: Kelemen Péter)

Simon János 250/1200-as tükrös binokulárjával (csillagnezok.hu)

Csillagászati Unió pedig 100 éve jött létre – innen a tábor jelmondata: közös égbolt alatt.

A Meteor 2019 észlelőtábor során számos tartalmas előadást hallgathattunk. Ezek részben újabb csillagászati felfedezésekről (Kiss László és Kereszturi Ákos előadásai), csillagásztörténetről, az amatőr csillagászat múltjáról és jelenéről is szóltak (Mizser Attila: 50 éve készült a Hobbym: a csillagos ég). Számos, az amatőr csillagászok számára hasznos gyakorlati tudnivalóról is értesülhettünk (Kurucz János és Igaz Antal előadásai, a Távcso centrum új ajánlatai). Az előadások az MCSE Csillagászat Youtube-csatornáján is megtekinthetők.

Természetesen a már régóta megszokott programok sem maradhettek el. Ismét volt tükröcsiszoló tanfolyam, ezúttal Tardos Zoltán vezetésével, ahol egy-két tükrös már távcso-re érett; volt okulárteszt, amely most a 8–11 mm-es okulárokat vette célba Kása János és Vizi Péter szervezésében. A várva várt, igen népszerű asztrobazár nélkül elképzelhetetlen az MTT, így most is sokan tolongtak a csiszolóház táján. A bazár népszerűségét valószínűleg az adja, hogy a száz forintos binokulárkupaktól a kitűnő minőségű Nagler-okulárokig, vagy csillagá-

A július 25-tűzgömb Soponyai György felvételén, amely a memóriakártya hibája miatt elveszett, csak a kijelzőről készült kép maradt meg (l. A tarjáni tábor tűzgömbje című cikkünket a 30–31. oldalon)

szati szakkönyvekig szinte bármilyen dolog beszerezhető.

A táborban két vándorkiállítás is megtekinthettek a résztvevők. Az Űrutasellátó környékén, a „kerítéskiállításon” a kozmikus távolságokat lehetett felfedezni a kiállított molinók segítségével, az előadóteremben pedig a júliusban a tatabányai Várban sikert arató „Asztrofotográfia. Tudomány és ismeretterjesztés a Monarchiában” című konferenciához tartozó kiállítás képeit láthatták a

A Meteor 2019 észlelőtábor előadásai

Jósvafőtől Tarjánig, Fél évszázad táborkrónikája (Mizser Attila)
Csillagászat 3D-ben (Kása János)
Kozmikus hatások és kockázatok (GINOP-2.3.2-15-2016-00003)
Csillagközi égítetek a Naprendszerben (Kiss László)
Új távcso az ország nyugati végén: egy hosszú út állomásai (Szabó M. Gyula)
Miből vannak a belénk csapódó kisbolygók? (Kereszturi Ákos)
Tauridák éjjel-nappal (Sárneckzy Krisztián)
Az új tűzgömbészlelés-bejelentő felület használata (Igaz Antal)
Látványok a fogyó Holdon (Tóth Imre)
Horror Vacui – a vékonyréteg készítésének fizikája (Kurucz János)
A planetáris ködök világa (Tóth Krisztián)
Ötven éve történt: a Sas leszállt! (Újvárosy Antal)
Holdi meteoritok (Keresztury Zsolt)
50 éve készült a Hobbym: a csillagos ég (Mizser Attila)
Felfedezni jó! A Vendégcsillag-program újabb eredményei (Fidrich Róbert)
Galaxidi galaxisai (Sánta Gábor)
A kistű, aki le akarta lőni a csillagokat (Mizser Attila)

táborlakók. Jó alkalom volt ez azoknak, akik esetleg lemaradtak az eredeti eseményről.

Elkészült a hivatalos csoportkép, és ismét volt „Mutasd meg távcsoved!” műszerbemutató. Az akció során Szabó Szabolcs Zsolt és Kelemen Péter járta sorra a távcso-tulajdonosok, videójuk a Csillagnézők csatornáján látható.

Elég volt körbesétálni az észlelőre, hogy különleges, egészen apró, vagy óriás binokuláris távcsovek mellett akár 60 cm-es Newtonokkal is gyönyörködhesünk az égboltban. Az MTT látogatói az ország szá-

mos részéről érkeznek, sokaknak valószínűleg nem újdonság a vidéki, sötétebb égbolt. Nekünk azonban, akik a városi ég alatt nem vagyunk elkényeztetve, jó volt végre a Tejutat látni. Talán ezért volt az, hogy én az első este órákat töltöttem binokulárommal pásztázva az égboltot, vagy csak szabad szemmel meredve a csillagokra a Szentmártoni Béla észlelőre. Szerencsém is volt, első este életem legnagyobb és legfényesebb tűzgömbjét sikerült észlelnem. Július 25-én 23:46-kor egy -8 magnitúdós, kékes színű tűzgömb szelte át az égboltot keletről nyugatra. Sokáig, 3–4 másodpercig volt látható, útja végén pedig egy pukkanással tűnt el. A tűzgömb árnyékot vetett, lehetetlen volt nem észrevenni. Gyönyörű volt.

A következő két éjszaka már nem volt ilyen derült, szombat éjjel még vihart is kaptunk, de azért mindenki próbálta kihasználni a hely adottságait. Bár az MTT általában újhold körüli időpontra van időzítve, idén kissé meg kellett változtatni a hazánkban megrendezett Csillagászati és Asztrofizikai Diákolimpia miatt. Így azonban a fogyó Holdban is gyönyörködhetek azok, akik megvárták a kora hajnalban kelő égitestet.

Gyorsan eltelt a három nap, és hirtelen vasárnap reggel lett. Itt volt az idő a távozásra. Az összecsomagolás valahogy lassabban ment, mint a kipakolás, talán akaratlanul is húztuk az időt. Azért csak-csak elkészültünk, a mini-Polaris is eltűnt az autók csomagtartójában. Még üldögéltünk egy kicsit az elnéptelenedett táborban, felelevenítve az eseményeket. Egyetértettünk abban, hogy nekünk ez volt az eddigi legjobb táborunk. Hogy miért? Talán azért, mert jó emberek voltak együtt egy jó helyen, jó időben. Megegyeztünk abban, hogy 2020-ban is biztosan eljövünk, és erre buzdítottunk minden amatőr csillagászt. Várunk mindenkit az MTT 2020 táborában!

Török Tünde